

ΕΘΝΙΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

Ο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

Ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. I. Μεσολωρᾶς, ὁ ὁποῖος ἂν καὶ ἔχει ἤδη καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ὄριου τῆς ἡλικίας ἐξακολουθεῖ θαλαρῶς νὰ διδάσκη μεταδίδων τὰ φῶτα τῆς ἐπισοιήμης εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, ἀναγνωρίσας τὴν προσπάθειαν τοῦ περιοδικοῦ μας ἐδέχθη προθύμως ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι κ.κ. καθηγηταί, νὰ προσφέρῃ τὴν τακτικὴν αὐτοῦ συνεργασίαν.

Ἄξια εὐγνώμονος μνήμης διὰ πάντα Ἕλληνα καὶ δὴ διανοούμενον εἶνε ἡ 4 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1849, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὑπεγράφη ἐν Πετροπόλει ἡ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐξαιρετικὴ διαθήκη τοῦ Ἰωάννου Δομπόλη τέκνου τῆς εὐάνδρου Ἡλείρου. Ἡ διαθήκη αὕτη, ἐξαιρετικὴ τόσον διὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐγένετο, τὴν διατύπωσιν, τὸν μέγαν ἔθνικόν καὶ ἐπιστημονικόν σκοπὸν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ὑψηλὴν ἰδέαν τῆς ἰδρύσεως Πανεπιστημίου, τῆς ὁποίας ἄλλος μὲν ἦτο ὁ πνευματικὸς πατήρ, ὁ **Καποδίστριας**, ἕτερος δὲ ὁ δοῦς σάρκα καὶ ὀστέα, ὁ **Δομπόλης**.

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἐνέπνευσεν, ἐσχεδίασεν, ἐπραγμάτωσεν ἡ ἐν τῇ διασπορᾷ μεγάλη ὄντως **δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ**, τοῦ ὁποίου ἀθάνατα τέκνα ὑπῆρξαν ὁ **Καποδίστριας** καὶ ὁ **Δομπόλης**. Τούτου ἔνεκεν πολὺ δικαίως εἶχεν ὀρισθῆ ὑπὸ τοῦ πρώτου ὀργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου νὰ τελεῖται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, νὰ ἐκφωνῆται λόγος, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ πολλὰ σημεῖα τοῦ βίου αὐτῶν ἠδύναντο νὰ διευκρινίζωνται, παρεχομένης οὕτω καὶ ἀφορμῆς πρὸς εὐφημον τούτων μνησίων καὶ μίμησιν τῶν ἔργων αὐτῶν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Δυστυχῶς κατηργήθη καὶ τὸ μνημόσυνον καὶ ἡ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τελετὴ αὕτη διὰ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ὀρισαντος ὅπως ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου) τελεῖται τὸ μνημόσυνον τῶν εὐεργετῶν αὐτοῦ.

Ὁ Καποδίστριας ἀνετράφη δι' ὄλων τῶν καλῶν παραδειγμάτων, ἔσχεν οἰκοθεν τοὺς ἀρίστους τύπους, καὶ ἐπὶ τριακονταετίαν ὄλην ἀφιέρωσε τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος, εἴτε ἐν τῇ Ἰονίῳ Πολιτείᾳ, εἴτε ἐν τῇ Ρωσικῇ αὐτοκρατορίᾳ,

εἴτε ἐν τῷ Ἑλληνικῷ κράτει, ὡς Κυβερνήτης αὐτοῦ, τὰς ἀνωτάτας θέσεις καταλαβών.

Τοῦ Καποδιστρίου ἡ εὐκλεία τοῦ γένους, ἡ λεπτὴ ἀγωγή, ἡ δξύνεια καὶ ἡ διορατικότης, τοῦ πνεύματος, ἡ εὐαισθησία τῆς καρδίας, ἡ σταθερότης τῆς θελήσεως, ἡ διπλωματικὴ περίνοια, ἡ σπανία φιλανθρωπία, συνδεομένη μετὰ τῆς φιλανθρώπου ἐπιστήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἡ παραδειγματικὴ ἀφιλοκέρδεια καὶ ὀλιγάρκεια, ἡ φιλοπατρία, τὸ κορυφῶμα τοῦτο ὄλων τῶν ἀρετῶν του, ἀνέδειξαν αὐτὸν καὶ κατὰ τὸν ἰδιωτικὸν καὶ κατὰ τὸν δημόσιον αὐτοῦ βίον Μέγαν ἄνδρα, εὐεργέτην, Κυβερνήτην καὶ μάρτυρα τῆς Πατρίδος.

Ὅλαι ὁμως αἱ ἀκτίνες τῶν ἀρετῶν, τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν του, συνεκτροῦντο κυρίως εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν διαφώτισιν τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα ἀγάπης. Ὁ Καποδίστριας ἐφρόνει κατὰ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας νομοθέτας, ὅτι «εὐ τραπεύοντων καὶ τροφόμενων τῶν νέων, πάντα κατ' ὄρθον πλεῖ» καὶ ὅτι «φύσεις ἀγαθαί, παιδείας ἀντιλαμβάνόμεναι, ἔτι βελτίονες γίνονται».

Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἔχων καὶ ἐφαρμόζων ὁ Καποδίστριας,

συνέστησεν ὡς γνωστὸν, ἅμα τῇ ἀναρρήσει του ὡς Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, καὶ παρὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον διάστημα τῆς Κυβερνήσεώς του, ὄλα τὰ δυνάμενα τότε νὰ λειτουργήσωσιν ἐκπαιδευτικὰ φιλανθρωπικὰ καὶ κοινωνικὰ ἰδρύματα. Αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέτασσε τοὺς ὀργανισμούς, αὐτὸς ἐπέβλεπεν, αὐτὸς ἐξ ἰδίων πολλάκις ἐδαπάνα διὰ τὴν συντήρησίν των. Γράφων πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὐποροῦντας φίλους του, ὁμογενεῖς καὶ ἀλλογενεῖς, ἔλεγεν «ἐὰν εἰσθε χριστιανοί, ἡ ἀγαπᾶτε τὸ ἔθνος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκετε, συνδράματέ το ταχέως καὶ ἐν γενναιότητι. Μὴ χάνεσθε εἰς συζητήσεις, ἐὰν δηλαδὴ τις ἔδωκεν ἡ ἄλλος ἔπρεπε νὰ συνεισφέρῃ. Μόνον ἡ Πατρίς εὐτυχοῦσα δύναται καὶ εἰς τὰ ξένα νὰ προστατεύῃ τὴν τιμὴν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν τέκνων της.»

Ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ἀφιλοκέρδεια τοῦ ἀνδρὸς ἦσαν οἱ δύο μεγάλοι ἀδάμαντες τοῦ στεφάνου του.

Ἀπόδειξις τοῦ ἀφιλοκερδοῦς χαρακτήρος τοῦ Καποδιστρίου εἶνε ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἔστειλε πρὸς τὸ ψήφισμα τῆς Δ' Ἐθνικῆς συνελεύσεως περὶ χρηματικῆς εἰς αὐτὸν χορηγίας. «Ἐφ' ὅσον εὐρίσκομαι ἐν μέσῳ ἔρειπίων καὶ πληθῶς ἀνθρώπων, βυθισμένων εἰς ἐσχάτην πενίαν, δὲν δύναμαι νὰ λάβω παρὰ τοῦ δημοσίου ἔστω καὶ ὀβολόν, ἐν ὅσῳ τὰ ἴδια χρηματικά μέσα μου ἐπαρκοῦν.» Πολλοὶ εἶπον, ὅτι «κανενὸς Ἕλληνας ἢ καρδία δὲν ἦτο Ἑλληνικωτέρα τῆς τοῦ Καποδιστρίου.»

Τὴν Ἑλλάδα του ἐξήτει νὰ ἀναγεννήσῃ, ὡς ἀναγενναῖται ὁ Φοῖνιξ δι' αὐτὸ δὲ καὶ τοῦτον καθώρισεν ἐπισήμως ὡς σύμβολον τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως. Γράφων πρὸς φίλον του, ἔλεγε: «τὰ θέλητρα τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλειῶν δὲν δύναται νὰ χαλαρώσουν ἐν τῇ συνειδήσει μου τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος, εἰς τὸ ὁποῖον σταθερῶς καὶ ὀλοσχερῶς ἀφοσιωμένος ἀπεκδύομαι ἐν γαλήνῃ ψυχῆς, πεποιθῶς, ὅ,τι ὁ Θεὸς ἀπεφάσισεν.»

Ἄδικος, νομίζομεν, εἶνε ἡ αἰτίασις τοῦ ἱστορικοῦ Σπυρ. Τρικούπη κατὰ τοῦ Καποδιστρίου, ὅτι οὗτος δὲν ἤθελε τὴν ἴδρυσιν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ τότε κατάστασις τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἔστερεῖτο τῶν ὑλικῶν πρὸς τοῦτο μέσων, ἡ ἀτελής μόρφωσις τῆς νεότητος, ἡ ὁποία μόλις εἶχεν ἀποσείσει τὸν ζυγόν, ἡ ὑπαρξίς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ἀναπληρούσης κάπως τὰ ἑλλείποντα, ἡ ἑλλειψίς καθηγητῶν ἱκανῶν πρὸς διδασκαλίαν ἀνωτέρων ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, εἶνε ἱκανὰ πρὸς

ἀναίρεσιν τῆς αἰτιάσεως ταύτης κατὰ τοῦ Καποδιστρίου. Καίτοι δὲ καὶ ὁ ἴδιος πρὸ τῆς ἐν Ἄργει (11 Ἰουλίου 1829) ἐθνικῆς συνελεύσεως διεκήρυξεν, ὅτι «ἤθελε πρῶτον σταθερὰ θεμέλια ἐν τῇ ἐκπαίδευσί τῆς νεότητος, ὅπως αὕτη βραδύτερον τύχη διδασκαλίας ἀνωτέρας εἰς τὴν φιλολογίαν, εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας». Σοφὴ ἰδέα ἀρίστου κυβερνήτου καὶ παιδαγωγοῦ.

Ἄλλὰ ποία ἡ ἀνάγκη ἀποδείξεων πρὸς ἀναίρεσιν τῆς αἰτιάσεως ταύτης, ἀφοῦ ἔχομεν πρὸ ἡμῶν τὸ **Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον**, ὑπὸ τὸ ὁποῖον στεγάζονται αἱ θεωρητικαὶ ἐπιστήμαι, ἡ Θεολογία, ἡ Φιλολογία καὶ ἡ Νομική, καὶ τὸ ὁποῖον ἀποδουκνύει, ὅτι ὁ Καποδιστριακὸς ἤθελεν, ἐπόθει, ἀνεγνώριζε τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν χρησιμότητα Πανεπιστημίου καὶ εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ, ὅπως οὐδεὶς ἄλλος Ἕλληνας; Ὁ φίλος καὶ ἀχώριστος σύντροφος αὐτοῦ **Ἰωάννης Δομπόλης**, πλούσιος ἔμπορος, παρέσχε τὰ ὑλικά μέσα πρὸς ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν αὐτοῦ, ἐκκληρῶν

Ἡ σημαία τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου

τὴν ἰδέαν καὶ τὸν πόθον τοῦ Καποδιστρίου. Δικαίως λοιπὸν πρέπει νὰ στηθῇ ἀνδριάς τοῦ Καποδιστρίου ἐν περιβλέπτῳ θέσει καὶ δὴ πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου, εἴτε παραπλεύρως τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Κοραῆ, ὡς περὶ τούτου εἶχε γίνῃ λόγος καὶ ὅταν διετέλουν Πρύτασις τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐπὶ τῆς πρυτανείας δὲ τοῦ κ. Γ. Ἀγγελοπούλου ἐγένοντο πρὸς τοῦτο καὶ εἰσφοραὶ τινες, κατατεθεῖσαι ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ Πανεπιστημίου, ὡς ἐνθυμούμεθα. Ἀθάνατον δὲ μνημεῖον τοῦ Καποδιστρίου καὶ τοῦ μεγάλου χορηγοῦ Δομπόλη εἶνε αὐτὸ τὸ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον, ὅπερ δύναται νὰ καταστῇ πανύψηλος καὶ δειφειγῆς φάρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐὰν καλῶς καὶ Ἑλληνοπρεπῶς συντηρῆται καὶ προφυλάττῃται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ παντοίους ἐχθροὺς του.

Γ. Σ. ΜΕΣΣΩΛΩΡΑΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀναμνηστικὰ μετάλλια τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου.